

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים נב.

דין ביעור ושוב לא פקע, ובאופן זה חייב לבערם מן הדין. אבל מדברי התוס' דייק להיפך, שדין הביעור תלוי במקום גידול הפירות, והוא המקום שיצא משם, אלא כבר כלו במקום שהגיע לשם צריך להחמיר גם כאותו מקום.

ו. אמר רב שישא בריה דרב אידי מילתא אחריתא קאמר רבי יהודה וכו'

פירש רש"י, שלדעת רבי יהודה, יכול זה לומר לבני מקומו שיצא משם, איני משנה ממנהגכם וכו'. וכתב המלא הרועים שלכאורה משמע מזה ששייך מחלוקת גם כלפי מקום שיצא משם, ולכך צריך לפייסם, והקשה שהרי לעיל פירש רש"י שלא שייך מחלוקת לגבי מקום שיצא משם. ותירץ, שבאמת אין שייך מחלוקת לגבי מקום שיצא משם, אבל יש חשש זלזול, שהרי הוא כמזלזל במקומו.

ז. אטו אגברא דחמרא קלטינהו

בדבר שמואל דייק מדברי הגמרא, שאין אומרים שכיון שכבר חל על הפירות דין ביעור תו לא פקע, ועיין במה שכתב לדון בזה. [ולכאן יש להעיר מכאן על מה שהובא לעיל מדברי החזו"א, שאם כבר כלו הפירות במקומו קודם שיצא משם, חל עליהם חיוב ביעור ואינו פוקע. ואולי יש לחלק שרק במקום שגדלו שם הפירות אומרים שאם חל החיוב אינו פוקע. וצ"ע].

ח. אלא אמר רב אשי בפלוגתא דהני תנאי וכו'

הקשה החזון איש (שביעית סי' י"ג סק"ב), לדעת רבינא ורב אשי שחולקים בעיקר דין ביעור, מדוע שנה התנא הדין בהולך פירות, הרי אין זה שייך כלל לדין הולך פירות. וכתב, שאולי נחלקו על ידי מעשה שבא לידם, ומעשה שהיה בהולך פירות היה. עוד צידד שהטעם שנחלקו במולך פירות הוא, משום שרק בדין חומרי המקום סוברים שמקילין כשיטת רבי יהושע שאוכלין על האחרון, ורבי יהודה סובר שאומרים לו צא והבא וכו', עיין שם. וע"ע בפני יהושע מש"כ בזה.

ט. הכובש שלשה כבשים בחבית אחת רבי אליעזר אומר וכו'

התוס' ביארו שנחלקו בדרשות הפסוקים. וביאר המקדש דוד (זרעים, סי' נ"ט ב' ד"ה אמרי הכובש) את מחלקותם, שרבי יהודה סובר שמה שהוא מצוי בשדה נותן דין אכילה לאותו המין, וכיון שיש לזה דין אכילה, הוא נותן טעם בכלו, וממילא יש דין אכילה בכל מה שבחבית. ורבי אליעזר סובר להיפך, שהרי זה כמו כל דיני איסור והיתר, שרק מה שכלה הוא איסור, ונותן טעם בכל ההיתר, וממילא הכל אסור. ורבן גמליאל סובר שלא שייך כאן ענין של טעם כעיקר כלל, שלא שייך ענין זה אלא כשדבר אחד הוא היתר, והשני יש עליו שם איסור, אז נעשה כמותו ומקבל הדינים של הטעם, אבל כאן יש לכולם שם איסור אחד, שזה ירק של שביעית, וזה ירק של שביעית, אלא שזה כלה תחילה, וכיון שדיניהם שווים לכל דבר, לא שייך בזה טעם כעיקר, וכיון דלא שייך טעם כעיקר, חשיב הטעם כמבוער.

א. ביישוב לא עבידנא מפני שינוי המחלוקת

כתב בשו"ת אבקת רוכל (סי' כ"ו), שבן חו"ל הנמצא ביום טוב בא"י ודעתו לחזור, צריך לנהוג ב' ימים טובים של גלויות, והביא שכן היו נוהגים מקדם, ואף היו עושים מניין להתפלל תפלות של יו"ט שני. והעיר ממה ששינוי אל ישנה אדם מפני המחלוקת, ואם כן לכאורה היה ראוי שיתפללו בצנעא. וביאר, שרק לגבי מלאכה וכיוצ"ב, ששייך לצאת מזה חורבה לא ישנה, אבל לגבי תפילה, גם אם יתפלל כמנהג המקום שיצא משם, אין מזה חשש חורבה. אולם החכם צבי (סי' קס"ז) כתב, שמה שאמרו נוהג כחומרי מקום שיצא משם, זהו רק באופן שאם היו כל בני אותו מקום באים לכאן, היו מותרין לנהוג כחומרתם, אבל בדבר שאילו באו בני אותו המקום וקבעו מקומם כאן היה אסור להם לעשות כחומרתם, בזה אינו נוהג חומרא של מקום שיצא משם. ועל כן לענין יו"ט שני, שאינו נוהג כלל לבני א"י, שהרי זה בכלל 'בל תוסיף', לכך אפילו אם דעתו לחזור לחו"ל, אסור לו לנהוג כבני חו"ל בזה, בין לענין תפלות, ובין לענין מלאכה.

ב. ביישוב לא עבידנא

פירשו התוס', שאפילו בדעתו לחזור לא ינהוג כן. ויש לעיין מהו הגדר של דעתו לחזור. והפרי חדש (או"ח סי' תס"ח סק"ד) כתב שאין לחלק בין דעתו לחזור מיד, ובין דעתו לחזור לזמן מרובה, והכל הוא בכלל דעתו לחזור. והמגן אברהם (שם ס"ק י"ב) כתב, שבחורים העוזבים בתייהם כדי ללמוד, אפילו אם יצאו ללמוד לב' וג' שנים, חשיבי דעתן לחזור. אבל בהלכות יו"ט (סי' תצ"ו סק"ז) כתב המגן אברהם בשם הרדב"ז, שהעוקר דירתו עם אשתו, אע"פ שדעתו לחזור, דינו כמי שאין דעתו לחזור. ובערוך השלחן (שם, סק"ה) כתב, שאפילו אם יצא לבדו, אם אין דעתו לחזור שם עד לאחר שנה, כאין דעתו לחזור דמי.

ג. במדבר מותר

כתב המשנה ברורה (סי' תצ"ו סק"י), שרק יישוב של ישראל נקרא יישוב, אבל אם נמצא ביישוב של גוים, אינו צריך לנהוג בזה כיישוב של ישראל, ורק אם הוא בתחום יישוב ישראל חייב לנהוג יו"ט שני.

ד. מנדין על שני ימים טובים של גליות

הקשה הר"ן (יז בדפיו), מדוע אנו מוצאים שפעמים מנדין על העובר על איסור דרבנן, ופעמים מלקין אותו. וביאר החילוק, שבאיסור שעיקרו מדרבנן, נמצא שכשעקר לה הרי עקר את כל המצוה, ומנדין אותו. אבל בדבר שעיקרו מן התורה, ועבר על מה שהוסיפו בו חכמים לאסור, שלא עקר את כל האיסור, בזה מכין אותו מכת מרדות.

ה. ולית ליה לרבי יהודה הא דתנן וכו'

כתב החזון איש (שביעית סי' י"ג סק"ב), שמדוייק מדברי רש"י, שדין הביעור תלוי במקום שנמצאים הפירות עתה, ולא במקום שגדלו הפירות, ולכן רק משום דין חומרת מקום שיצא משם צריך לבער הפירות אם כלו במקום שבא משם. והוסיף שזהו רק אם יצא קודם שכלו במקומו, אבל אם יצא לאחר שכבר כלו במקומו, כבר חל בהם